

UROŠ HLADNIK: Brez elektronike

iz govornice Cola nad Ajdovščino

Zguodba se godi nejki lejt nazaj, ku so ladjji žvejli mirnejši žulejne brez teh jən unih elektronskih naprav jən poduobənga. Dan so pražvejli nə trəvnikəh, tam kjir so pasli žvali. Blu je mrzlu pomladnu jutru. Ruosa jə močila zeljene travnike, za gourəmi pe se jə žje svetlikalu sonce. U tmni ləsjini soupci, u kjiro jə skuz mehnu strejšnu uaknu pošjalu le kančk sončnih žarku, je zagrmel glas gospodarja. Tu ne biu tata, kə jə suojga sina klicu, nej ustane, ku je tu u današnih cajtih. Biu jə gaspud, pər kirmu jə dejlu mləd hlapc, də bə zəsljužu nejki dnarja. Tu jə biu njəgou prvi dan nə tevi kmetiji. Sostanovaucu še ni tolku puznu, od včerišnəga pərhoda in kratkga družinja pər večirji jə ənmal površnu uocejnu usakga pošjibi. Taku je vejdu, də jə na kmetiji pərjazna žinska in strog gospodar, k je najbrž njen muož. Bla sta sama, najbrž so uod nih uotroci žje šli u mejstu, də bə se sšulali, sej so zə tu mejli zədost dnara.

Strog jən hlədən glas jə fanti kar zrejzu u dušo. Nej blu cajta zə poležavət na pusli, blu jə jutrnje bujejne zə odhod nə pašo. Glih jə gospodar narjidu korak u suobo, že jə bju fant u pastirskih uoblejkah prplavlən zə jət. Gospodar nej rijku neč, le z glavu mu jə mignu, nej grie zə nemu. Pelu ga jə do štale, uodəpru velika ləsjəna urata in vən spjustu uovce. Djuajle so po dvorišči, usaka na suoju stran. Fənt jə u ruoke dubu ləsjəno palco, uəd žienske pe južno, zavito u blagu, kə ga jə natakənla nə palco in mu povejzənla čəz ramo. Še zadne besejde gospodarja, prbližnu taku: »Pjeli uoce nə pašnik, kə je nad našo bajto, varji jəh jən gljədi, də jəh boš zvečir prpjelu use nazaj.« Fənt je pokimu jən ku se je žje uobrnu, jə gospodar še rijku: »Nə houdi prjeuč blizu briezna. Praujo, de straši!« U uotroške misli tega fanta so se pro urjile, zatu jə s še viəčim straham ku prej stupju na puot.

Uoce so u črejdi hodile za nemu, uan pe ih jə zavraču s palco. Vsaka puot jə držala guor po hribi, nad strməmi prapadi, dokir se nej za anim uovinkam pokazu vjelk travnik. Sonce je žje sjalu med travnata stjebla in se odbivalu uəd kapəlc rose. Blu jə ləpu, ku u prauci, grenk priokus so fanti dajale le zadne besejde, ki mu ih jə rjeku gospodar. Uoce jə spjustu nə začitk travnika, də mu gvišnu nə bi ušle uproti brjezni. Sam se jə usjidju na mjehko travo, južno je del na kamən jən se razgljidavu nauokuli.

Uoce so se pasle, uore so tjičke, pastirji pe jə ratavalu dougčas. Nej več vejdu, s čim bə se lohk zamuotju. U misli so mu zmirij bel stuopale besejde gospodarja. Kər se jə təma žje spremenila u dan, jə tjud uan duobju več korajže. U mislih jə prpravlu pravo dogodivščino, uob kjiri mu paše na bə bla več dougočasnu dejlu, pač pej zabava, za kjiro na bo vejdu niti gospodar. A se jə muotju, gospodar mu jə nejki zamouču. Zagljidju se jə u čredo uoc, še zmjiri so ble tam ku pre, zatu se jə uodlučju, də jih bo pestju same, kər gotovo na bjo šle dərgam. Sam jə stjiku po puoti naprej u guozd. Tu je bla prava nedotaknena narava, kər jo človejška ruoka najbrž še nej uobdelavala. Puot jə bla strma, kruošne drevjis so ble zmiri bel guoste, sončni žarki, kə so prej taku ləpu sijali, pe so bli kumi de še vidni. Tu jə fanti v kri prvič stuopu strah. Pravidnu jə stuopau napre, blu je tihu, slišet je blu le puokinje vej pod pastirjevimi nuogami. Puot se jə u hipi končala, pred sabo je zagljidu veliko lukno. Brž mu jə blu jasnu, də jə tu kraj, kə jə za njega prepuvedən. Počasi sə jə usjidu nətla, ku jə zəslišu čudən glas. Zə tem jə nə brejgi na drugi strani zagljədu bejlo poduobo. Ni vidju pro duobru, ustou jə, se uobrnu in žje nej blu več sledju zə nemu. Tu jə bla skrivnost, kə jə nej zvejdu uod gospodarja. Najbrž jə uan žje jimu nejki skušən uod drugih hlapcu, kə so mu utjekli pruoč uod črejde. Zatu se jə uodlučju, prva tarča pa jə bju ta fənt, kə jə u tem hipu nə smrt prastrəšen tjiku puoti travniki.

Brž zə temu, ku se jə fant s kmetije odpravu proti trauənki, jə nəmal za nim šjo gospodar, u ruokah pe jə nuosju bejlo rjuho. Natu jə zaviu z glaune poti in po bližənci pəršu do brjezna. uogrnu se jə u bejlo rjuho in uod djelč jə rejs zgljədu pro strašən. Taku je čjepu več uor, dokir se ne pərkazu hlapc.

Potrpežljivost se mu jə splačala in pro gvišnu ga bo hlapc zmiri ubugu, pe tjud če se mu tu na bo dopadlu.

knjižni jezik

Zgodba se dogaja pred desetimi leti, ko so ljudje živali mirnejše življenje brez kakršnih koli elektronskih naprav in podobnega. Dan so preživljali na travnikih, kjer so pasli živino. Bilo je mrzlo pomladno jutro. Rosa je močila zelene travnike, za gorami pa se je že svetlikalo sonce. V temni leseni sobici, v katero je skozi majhno strešno okno posijalo le kanček sončnih žarkov, je zarohnel glas gospodarja. To ni bil oče, ki je svojega sina klical, naj vstane, kot je to v današnjih časih. Bil je gospod, pri katerem je delal mladi hlapec, da bi zaslužil nekaj denarja. To je bil njegov prvi dan na tej kmetiji. Sostanovalcev še ni dobro poznal, od

včerajšnjega prihoda in kratkega druženja ob večerji je nekoliko površno ocenil vsakega posebej. Tako je vedel, da sta na kmetiji prijazna gospa in strog gospodar, ki je po vsej verjetnosti njen mož. Bila sta sama, verjetno so njuni otroci že odšli v mesto, da bi se izšolali, saj so za to imeli dovolj denarja.

Strog in hladen glas je dečku kar zarezal v dušo. Ni bilo časa za poležavanje na postelji, bilo je jutranje bujenje za odhod na pašo. Ravno je gospodar naredil korak v sobo, že je bil deček v pastirskih oblekah pripravljen za odhod. Gospodar ni rekel nič, le z glavo mu je mignil, naj ge za njim. Vodil ga je do hleva, odprl velika lesena vrata ter ven izpustil čredo ovac. Divjale so po dvorišču vsaka v svojo smer. Deček je v roke dobil leseno palico, od gospe pa malico, zavito v blago, ki ga je nataknil na palico ter poveznil čez ramo. Sledile so zadnje besede gospodarja, ki so se glasile nekako tako: »Pelji ovce na pašnik, ki se razprostira nad našo hišo, varuj jih in glej, da jih boš zvečer pripeljal vse nazaj.« Deček je pokimal in ko se je že obrnil, je gospodar dodal: »Ne hodi predaleč v okolico brezna. Menda straši!« Otroške misli tega fanta so to verjele, zato se je s še večjim strahom kot prej podal na pot.

Ovce so v čredi hodile za njim, on pa jih je usmerjal s palico. Ozka pot je vijugala navzgor po hribu nad strmimi prepadi, dokler se ni za enim izmed ovinkov prikazal velik travnik. Sonce je že sijalo med travnata stebila in se odbijalo od kapljic rose. Bilo je lepo kot v pravljici, grenak okus so dečku zadajale le zadnje besede, ki mu jih je rekel gospodar. Ovce je spustil na pašo na začetku travnika, da zagotovo ne bi ušle preveč proti breznu. Sam se je usedel na mehko travo, malico je postavil na kamen in se razgledoval naokoli.

Ovce so se pasle, ure so minevale, pastirju pa je postajalo dolgčas. Ni imel več idej, s katerimi bi se lahko zamotil. V misli so mu vedno bolj vstopale besede gospodarja. Ker se je tema že spremenila v dan, je tudi on dobil več poguma. V mislih je pripravljaval pravo pustolovščino, ob kateri mu paša ne bo več dolgočasno opravilo, ampak zabava, za katero ne bo vedel niti gospodar. A se je motil, gospodar mu je nekaj zamolčal. Zazrl se je v čredo ovac, še vedno so bile na istem mestu, zato se je odločil, da jih bo pustil same, ker verjetno ne bodo ušle drugam. Sam je stekel po poti naprej v gozd. To je bila prava neokrnjena narava, ki je človeška roka verjetno ni še nikdar obdelovala. Pot se je vzpenjala, krošnje dreves so postajale vedno gostejše, sončni žarki, ki so prej tako lepo sijali, pa so bili komajda še vidni. Tu je dečku v kri prvič vstopil adrenalin, ob njem pa tudi nekaj strahu. Previdno je stopal naprej, bilo je tiho, slišati je bilo le pokanje vej pod pastirjevimi nogami. Pot se je v hipu končala, pred seboj je zagledal ogromno luknjo. Takoj mu je bilo jasno, da je to kraj, ki je

zanj prepovedan. Počasi se je usedel na tla, ko je zaslišal čuden škripajoč zvok. Za tem je na nasprotnem bregu zagledal belo podobo. Ni videl podrobnosti, vstal je, se obrnil in že ni bilo več sledu za njim. To je bila skrivnost, ki je ni izvedel od gospodarja. Verjetno je on že imel nekaj izkušenj od ostalih hlapcev, ki so mu bežali proč od črede. Zato je sklenil naslednje, prva trača pa je bil ta deček, ki je v tem trenutku na smrt prestrašen tekkel proti travniku.

Takoj za tem, ko se je deček iz kmetije odpravil proti travniku, mu je v varni razdalji sledil gospodar, v rokah pa je nosil belo pregrinjalo. Nato je zavil iz glavne poti in po bližnjici prišel do brezna. Ogrnil se je v belo in od daleč je res iz gledal prav strašen. Tako je čepel več ur, dokler se ni prikazal hlapec.

Potrpežljivost se mu je izplačala in prav zagotovo ga bo hlapec vedno ubogal, pa čeprav mu to ne bo všeč.